

nere amacho pozik zerura
joandan atsegin bidea,
eta... negarrak inenderatzen du
korputz indarrrik gabea,
esnatutzeko tristeagoa
goizean biotz nereaa.
Ez du alperrik Jainkoak egin
ama naiduen semea;
biotz nerean berak jarri du
beti usaidun lorea,
nere amaren naitasun dena,
argatik naiz ni berea,

nola amacho, zeñari eman
dion zeruak echea.
Goitikan dator unie zurtzaren
atsegin poz emallea...
«Zeruan daude Ama Birjiña
gañera ama zurea»
goitikan dator itz goño auşe,
nere tristuren epea,
ume zurtzaren poz ugaria,
malko legortutzallea,
ama nereak bialtzen diran
biotzerako pakea.

RAMÓN INZAGARAY.

1901

Euskal-itx jostaldien Batzarrea

(Euskal-festen XX-garren urtea)

AMA EUSKERAK ELIZTAR BATZUEI OJU BAT

Berrogei ta amar pezeta eta bitezarra Azpeitiyan irabazitako lenbiziko aldeera

Leñargi jayo, leñargi bizi
Zeraten izar nereak,
Biziro maite dituzutela
Jaungoikoaren legeak,
Artaldearen artzai zaudeten
Doai aundiyan jabeak,
Kristau guzizko trebeak,
Illun-en argitzalleak,
¡Oju triste bat bear dizute
Gaur egin Ama tristeak,
Paradisotik etorritako
Ama oñazez beteak!

¿Nola ez dizute oju egingo
Ama zar doakabeak,
Baldin ta baldin desanparatu
Banaute nere semeak?
Beragatikan entzun nazute
Nere semecho maiteak,
Ta batez ere gazteak,
Onraren adiskideak,
Zuek zeraten ezkeroztandik
Egíyan sendotzalleak,
Zuek zerate Ama sendatu
Bear dezuten loreak.

Euskal batzuek orchen dabilta
 Amaren gaitzez poztuta,
 Papercho bana erosirikan
 ¡Zeñenak diran aztuta!
 Salomon baño bizkorraguak
 Dirala irudituta,
 Osoro itz-ontzituta,
 Chit atso-sukaldetuta,
 Erdal gaiztoen bizi moduba
 Guziri ontzat artuta,
 Zagicho baten moduban daude
 Buruba aizez puztuta.

Era onetan ¿nola ni bizi,
 Semeai begiratuta,
 Erdalkeriyak baldin banauka
 Osoro menperatuta?
 Nerekin nere ibar-mendiye
 Omenak bururatuta
 Nago ni minberatuta,
 Ziara naigabetuta;
 Naukatelako erdal lokatzez
 Orrela ichusituta
 Negar ta negar ¡dar dar dar nabill
 Gurutzeari elduta!

Mintsu ta eri nagoalarikan
 Naukate elbarrituba,
 Maisu ta maistra arrotzengandik
 Gañera persegituba;
 Erdal biraubak ta blasfemiyak
 Banaukate zatituba,
 Nago izarrak kenduba,
 Erdi larrugorrituba;
 Bestetik berriz nola nagoan
 Lege Santubak galduba,
 ¡Uztarripean arkitutzen naiz
 Erdaldun katez lotuba!

Indarrak joanta apartatutzen
 Banaiz ni Gurutzetikan
 Ez daukat bada eriyotzatik
 Inñola libratzerikan;
 Ta era ontan irauteko nik
 ¿Aldaukat zimendurikan?
 ¿Aldaukat laguntzarikan
 Bear dan añakorikan?
 Eta otsoak jan nai banaute
 Alderdi denetatikan
 ¿Zeñek libratu zuek ezpada
 Ama eriyotzatikan?

Euskal-jostaldien Batzarreak
 Libratu nai naularikan
 Diputaziyo chit goitubakin
 Zintzoro elkaturikan;
 Urtero urtero ni salbatzeko
 Festak egiñagatikan,
 Eltzen diratelarikan
 Benetan onraturikan,
 ¡Laister joan bear izango naiz ni
 Nere paradisitikan
 Ez banazute bada artutzen
 Ziñezko naitasunikan!

¡Ai Eliz-tarrak! ¿ez aldezute
 Neretzat errukirikan
 Agoni guztiz negargarriyan
 Ama bat ikusirikan?
 Ez bazerate azkar kupitzen
 Ez daukat eskaporikan
 ¡Jaungoikuaren gatikan!
 Ez galdu denborarikan;
 ¿Bai aldizute Amak eskatzen
 Beste munduko gauzikam
 Ama sendatzen apur apur bat
 Nekatutzeko baizikan?

¿Zertan artu nai ezdirazute
 Amoriyo chit sendua?
 ¿Ez dagolako bada nerekin
 Animen salbaziyua?
 Bañan banaiz ni erdera baño
 Nerez jakintsubagua,
 Banaiz aberatsagua,
 Banaiz chit chukunagua,
 Banaiz oituraz ta usariyoz
 Guziro garbiyagua,
 ¿Ez alnaiz bada izkuntza denak
 Bañon zerutarragua?

Bestela galde Larramendikin
 Astarloa ta Mogeli;
 Mendibururi, Kardaberaz-i
 Galdetu Añibarrori;
 Galde Zabala, Uriarte ta
 Arana, Lardizabal-!
 Galde altziran ibilli
 Laguntzen bereri Amari:
 Galde animak ez altzituzten
 Paradisora birali;
 Galde amarrai ez aldauden gaur
 Zeru goyetan kantari.

¿Bai aldet nere desonrarako
 Blasfemi nazkagarririk?
 ¿Zergatik ez det? ez detalako
 Beste izkuntzen kutsurik.
 Nere semeak erdal jantzita
 Armetan dabilzalarik,
 Boinak nerekin utzirik,
 Uztarripean loturik,
 Soldadubaren lan guziyetan
 Bizkorrenak diralarik,
 ¿Ezetz euskaraz iñoiz moldatu
 Ernegu lotsagarririk?

Erderak nere itzak ugari
 Badauzka arrapatuta;
 Bañan blasfemi Satanastarrak
 Nola ditu moldatuta?
 Nai eta nai ez gaztelaniyan
 Zortzi deabru bilduta,
 Ayek erderaz sortuta,
 Zortziyak ontzat artuta,
 Gero erdaldun olatu batek
 Onera karrayatuta,
 Emenchen daukat otso lapur au
 Biyotzetikan elduta.

Beragatikan begira jarri
 Zaitzte Larramendiri,
 zan ta izango diran euskalen
 Gidari zuzenenari,
 Ainbeste egi esan ziozkana
 Bere Euskal-erriyari,
 Erririk garbiyenari,
 Erririk umantenari!
 Gaur ere zuek jarraitzeakin
 Aita-len fedetsubari
 Ni lur azpira naramatenak
 Juango lirake itzuli....

Nola Bilboon ala Iruñan
 Deserrituba naukate
 Bitoriyako uriyan ere
 ¿Nor naizen bai aldakite?
 Bi probintziyak oso ta bizi
 Zokoratzen ez banaute
 ¿Semeak nai aldirade?
 ¿Bañan zeñek nau ni maite
 Gipuzkoako baztar ontara
 Bultzaka banakarkite?
 Emen bakarrik? nola ni bizi?
 ¡Bizi ta ere!... ¿noiz arte?

Galde Apaiz jaun batzuei eta...
 (Bañan ez Franzisko-tarraí,
 Zergatik oyek asko nai diyen
 Amaren birtute zarrái)
 Galdetu jende aberatsai,
 Galdetu beartsubenai,
 Galde neskach ta galayai,
 Ez jakiñai ta argiyai:
 Galde milla bat euskal kenduta
 Naibada beste guziyai
 ¡Beren onrarik goyen-goyena
 Sendatzerikan duten nai!

¿Nola ez naiz ni ibillituko
 Negarrez Eliztarretan
 Baldin ta baldin arkitzen banaiz
 Azkeneko asnasetan?
 ¿Zer esan nai du lagundu arren
 Euskal-zaleak letretan,
 Batzuek itz neurtuetan,
 Besteak itz lariyetan,
 Gañerakuak desanparatu
 Banaute guztiz benetan,
 Errukirikan ez daukatela
 Amarentzako ezertan?

¿Ez altzerate gogoratutzen
 Orain ogei ta bost urte
 Nola ninduten lenaz gañera
 Erdaldun arantzez bete?
 Ordu ezkeru ¡odol ustutzen!
 ¿Ikusten ez alnazute?
 ¿Euskalak ez altzerate?
 ¿Ardurik ez aldizute?
 Ni era ontan ikusirikan
 Kupitzen ez bazerate
 Nik darainatan galera bera
 Gañera datorkizute.

Ez dizutet nik bada esaten
 Armetan alchatutzeko,
 Baizik naitasun egiazkobat
 Zuen onrari artzeko;
 Eta arreta biziyaekin
 Amari lagundutzeko,
 Erdal lokatzak kentzeko,
 ¡Arantzak ateratzeko!
 Dizutet benaz erregututzen
 Ez isillik egoteko,
 Baizikan nere glori aundiyak
 Bildochai erakusteko.

Jaungoikoaren seme bakarra
 Belenen jayo baño len
 Badakizute Amak Lauburu
 Nola adoratzen zuben:
 Gurutz onekin Munduko Jaunak
 Ala garaitu ninduben;
 Ta Mesias-en ondoren
 Orreagan, Beotibarren
 Errondal eta Aibar-ko Martin
 Nik bentzutu banintuben,
 Gaztelaniyan ere moroak
 ¡¡Euskerak galdu zituben!!

Argatik ala onratutzen nau
 Inazioren kopetak;
 Naute onratzen Elkano, Okendo,
 Lezok eta Urdanetak;
 Churruka, Andia, Legazpi, Urbie-
 Idiakez, Gaztañetak. [ta,
 Badira zaldun galantak
 Dira ill ezkor umantak:
 Beste bi milla baditut baña,
 Ditut agertzen amaikak,
 Oyek izarrez zituztelako
 Bete amaren abarkak.

Amaren glori pake gabeak
 noski poztuko zaituzte;
 Beintzat euskeragandik jayuak
 Damutan ez bazaudete.
 Beraren gatik jarren ta arren!
 ¡Arren kupitu zaitetze!
 ¡Arren! sendatu nazute!
 Nereak bazeradete,
 Desleyal edo seme dollorrak
 Izan nai ez badezute,
 Ni sendotuta Fuero dontsubak
 Pistuko dizkiratzute.

Zerbaiten gatik deitutzen zuben
 Zumayan Baertel pijuak
 Euskera bizi bada pistuko
 Dirala Euskal-fueruak.
 Eliz barruban gañera deitu
 Zuben euskaldun senduak,
 Euskal-zale onraduak,
 Euskal, praile, doatsuak,
 Zer miñarekin esango zuben
 Diputaziyo goituak
 ¡Obe giñikek Eleiztar denak
 Balira orrelakuak!

Naiko dezute noski Fueruak
 Pistuta ikusitzia
 Eta erdalen menpetik bildoch
 Guziyak libratutzia:
 Dezute naiko artaldeakin
 Pakea gozatutzia,
 Eliza sendotutzia,
 Zintzo errespetatzia.
 Ta naidezuten ezkeroztandik
 Animak Zeruratzia
 ¿Aldezute nai itzkuntzarikan
 Zerutarrena galtzia?

Ez nuke nai nik bada iñola
 Zuekin aserratzia;
 Baizik ni Ama naizen bezela
 Nainuke maitatutzia.
 Ez dizutet nik debekatutzen
 Erderaz izt-egitia;
 ¿Bañan ez alda tristia,
 Zuen Ama zar maitia
 Fuero ta guzi erdal gaiztoak
 Lurran azpiyan sartzia
 Eta ondoren nere illeta
 erderaz kantatutzia?

¿Nai aldezute beti otsoen
 Menpean bizitutzia
 Euskera sartu lur azpiyan ta
 Erderak estalitzia?
 Ez alda ori erri umant bat
 Osoro errenditzia,
 Guziro makurtutzia,
 Onra guziyak galtzia?
 ¿Eta ez alda nere kondaira
 Ederrez ernegatzia,
 Aitor nai ez ta Cerbantes zana
 Euskalak omenatzia?

¡Ai Eliztarrak! ez aldet bada
 Merezi lagundutzia,
 Erdal lokatzak, erdal arantzak
 Semeak ateratzia?
 ¿Ote da lotsa euskaldunentzat
 Amakin lotaratzia,
 Amakin esnatutzia,
 Amakin gosaldutzia,
 Ama zarrakin bazkaldu eta
 Amakin afalduzia,
 Gozotasunak, samintasunak,
 Amakin igarotzia?

Ez da ez lotsa izar nereak
 Euskeraz errezatzia,
 Euskal-jendeak santu guziyak
 Euskeraz adoratzia;
 Baizik da onra, ta ez chikiya
 Euskeraz izkribatzia,
 Euskeraz kantatutzia,
 Euskeraz ibillitza,
 ¿Zer mirari da zuek Amaren
 Gatikan nekatutzia,
 Nai badezute zuen onra bat
 Betiko salbatutzia?

¿Ez aldezute bada chit maite
 Euskaldun libertadia,
 Erdal gaiztoak lapurtutako
 Zori oneko legia?
 Nai badezute zuek igaro
 Guztiz bizitza ohea,
 Bizitza libre-librea,
 Bizitza paregabea;
 Badezute nai betiko galdu
 Lege char gaitzak errea
 ¡Asi zaitzte ber-bertatikan
 Sendatzen Ama maitea!

Atozte bada elkaturikan
 Amaren aldamenera
 Otezeraten nitzaz kupitzen
 Amari aitortutzera:
 ¡Bai gure Ama! ikusten degu
 Zurekin gure galera:
 Bañan emendik aurrera
 Zureak izango gera.
 Nagiyak edo utzi-samarrak
 Zuretzat izan bagera,
 Guk! guk igoko zaitugu laister
 Erdal izkuntzan gañera!

Aski dezute esan bezela
 Ni ziñez onratutzia,
 Nai badezute zuen Amaren
 Erdal errubak iltzia.
 Badezute nai Ama erderan
 Gañetik ikusitza,
 Aski det maitatutzia,
 Benetan indartutzia.
 ¡Jaungoikuari nai dakiyola
 Zuek nerekin iltzia
 Zuek Amakin betikotasun
 Guziya gozatutzia!

RAMOS AZKARATE-KOAK.

